



Monikointi

T on laatijalle hyvin tärkeä. Se on suomen kielen kolmanneksi yleisin kirjain ja yleisin konsonantti. Sen avulla saa monet sanat monikkomuotoisiksi eli monikoitua. Kun katsoo ristikon oikeanpuoleista pystyriiviä ja alinta vaakariiviä, huomaa siellä tavallistakin suuremman määrän t-kirjaimia.

Laatijan on kuitenkin hyvä tehdä itselleen selväksi, että kaikkea ei voi monikoida. Tosin joskus ratkoessa tuntuu, että läheskään kaikki laatijat eivät ole tuota selvittäneet, siksi suruttomasti aika ihmeellisiäkin monikkomuotoja tarjotaan.

Useimmiten virhe tapahtuu vihjeityksen yhteydessä. Yksi yleisimpiä on vihje ALKUINEITA ja ratkaisusana on vaikkapa TINAT tai RAUDAT tai HAPET. On vain yksi tina- tai rauta- tai happialkuaine eikä niitä voi monikoida. Vihjetä siis pitää ru-kata. Noissa tapauksissa ne voisivat olla ENNEN VALETTUJA, AMERIKASTAKIN ja MEILLÄ JOSKUS HUONOJA.

Jonkun verran utoja ovat myös sellaisien nimien monikoinnit, joita tiedetään olevan vain yksi. Olen nähnyt joitakin kertoja vihjeen SATUAASIN NIMISIÄ ja ratkaisusanan IHAAT. Tuo kuuluisa Nalle Puhin kaveri on kyllä ainoa olento, jolla olen tuon nimen nähnyt. (Toisaalta se on hyvä laadintanasana. Olen saattanut sitä

joskus käyttää itsekin ristikoissani!)

Sukunimet on helppo monikoida. Jos jollakin sukunimellä on vain yksi tunnettu haltija, voi aina käyttää sukua viiteryhmänä: RIIKAN SUKUA => PURRAT, TUNTEVAT PETTERIN => ORPOT. Toisaalta laatijan on hyvä tietää, milloin tuota ideaa ei voi soveltaa. Huono vihje on MARKIN SUKUA => TWAINIT (Mark Twain oli oikeasti Samuel Clemens) tai TUNTEVAT ILKAN => REMEKSET (Ilkka Remes on oikeasti Petri Pykälä).

Vihjeruutuun ei mahdu kovin suurta piirrosvihjetä. Niinpä toteuttajat aika usein toimivat seuraavasti. Piirretään yksi esine ja lisätään sen viereen $\times 2$. Näin saadaan monikkumuoto mukavasti toteutettua. Tämä on todella useasti käytetty tapa.

Sen sijaan seuraavan version kanssa on syytä olla tarkkana. Piirretään joku esine ja lisätään sen ohkeen +T. Se pätee vain osaan sanoista, kuten kala, talo, leija jne. Sen sijaan se ei päde esim. seuraaviin: lintu, sukka, tankki. Niissä tuo +T olisi lintut, sukkat, tankkit. Olen nähnyt tällaisia virheellisiä muotoja silloin tällöin.

Joskus laatijaa kritisoidaan liiallisesta monikon käytöstä. Kuriositeettina on laadittu ristikoita, joissa ei ole ainuttakaan monikkumuotoa. Kuriositeettina ne ovat ihan ok. Mutta siinä missä monikot ovat osa kieltämme ja puhettamme, ne sopivat myös ristikoihin. Käytetään me laatijat niitä vain huolella ja vihjeitetään oikein.

Antti Skyttä

antti.skytta@ristikkoakatemia.fi

Lähetäkää ristikkoaiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi